

УДК: 329:339 321:011. 5

Параняк П. Р., асистент, **Костенко В. Г.**, професор[©]
*Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького*

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН В 1929-39рр.

В даній статті розглянуто питання співробітництва Організації українських націоналістів з демократичними рухами Європи та Америки, що є надзвичайно актуальним оскільки ОУН була підпільною організацією і своїм завданням ставила відродження незалежності української держави шляхом повернення споконвічних земель. Дослідження цього питання допоможе владнати історичні суперечності між Україною і Польщею.

Ключові слова: Версальсько-вашигтонська система договорів, Рада Амбасадорів Антанти, пацифікація.

Питання контактів ОУН з керівництвом Італії та Німеччини у міжвоєнний період є достатньо висвітленим у сучасній історіографії, натомість проблема зовнішньополітичної діяльності організації у демократичних країнах Європи та Америки не є достатньо дослідженою.

Найяскравіше дане питання висвітлювали такі українські дослідники як: Кость Бондаренко, Петро Мірчук, В. Мартинець, О. Кандиба, Я. Оршан, та ін.

Перший Конгрес Українських Націоналістів відбувся у Відні в 1929 році. Було створено кілька комісій, одна з яких мала займатись проведенням зовнішньої політики. Водночас було прийнято рішення змінити назву організації. Замість Української військової організації було прийнято рішення про затвердження назви Організація українських націоналістів [6]

Керівництво ОУН розуміло, що самостійно не зможе встановити свою владу, усвідомлювало необхідність підтримки союзників [6]. Саме тому постало питання, на яку з країн орієнтуватися у своїй зовнішній політиці. Своє основне завданням ОУН вбачала в боротьбі проти польської чи румунської окупації українських земель та у відновленні незалежності української держави [7]. Подібні ідеї, але в дещо іншому контексті вже висловлювались у 1917-23 рр., проте через рішення Ради Амбасадорів Антанти всі сподівання на отримання Україною незалежності були знівельовані Версальсько-вашигтонською системою договорів [3].

Слід зазначити, що, згідно з постановами Великого Збору, ОУН мала свою яскраво виражену політичну програму і проводила відмежування пропаганди української визвольної справи серед союзників та орієнтації на чужі сили. Приділяючи належну увагу політичній роботі, полковник Є. Коновалець, як голова Організації виступав за незалежність своєї партії від сторонніх сил, проте одночасно проводив зустрічі з обома військово-політичними блоками, що

© Параняк П. Р., Костенко В. Г., 2012

починали все виразніше проявлятися на політичній карті світу: в Німеччині та Італії з одного боку та Франції, Англії, США – з іншого [1]. З цією метою Коновалець відіслав провідного діяча ОУН Ляховича до Англії, а опісля до США.

5 липня 1929 р. Є. Коновалець перебував у США, де мали відбутись основоположні збори 1-го відділу ОУН. У своєму слові до членів зібрання Коновалець інформував про діяльність УВО на території України, про ціль свого приїзду до США. Він зауважував, що ОУН є організацією військово-революційного характеру, а в Америці вона повинна стати так званим резервом матеріальних ресурсів, без якої продовження визвольної боротьби на території України буде неможливим, оскільки така боротьба вимагає відповідних коштів та видатків. Є. Коновалець зазначав, що назва – Українська військова організація – є тимчасовою і скоро буде змінена, оскільки УВО носить військово-революційний характер і на легальне існування такої організації американський уряд не дасть офіційного дозволу. Проте зміна назви організації не призведе до її ідеологічних поглядів та самої структури.

Саме тоді було засновано новий Відділ УВО, який мав свою програму і повинен був збиратися на громадські сходи, що мали відбуватися у формі віче. Перше віче в США, скликане заходами новозаснованого 1-го відділу УВО, відбулось 14-го липня 1929р. Після виступу Є. Коновальця було проведено присягу 1-го Відділу УВО [4].

Залучення США, як окремого союзника у боротьбі за державну незалежність України не бралось до уваги через їх ізоляціоністську політику проти європейських держав. Це було зумовлено політикою президента США Ф. Рузвельта.

США були ініціатором Версальсько-вашигтонської системи договорів, і саме завдяки президенту США Вудро Вільсону Польща отримала незалежність, а українське питання було знівельовано. Представником ОУН в американському сенаті був Омелян Сенік [8].

Євген Коновалець розумів, що США і країни Північної та Центральної Америки не зможуть стати для України держави такими, як Італія та Німеччина. Завданням його поїздки було поінформування українських громад в США й Канаді про мету й завдання новоствореної Організації українських націоналістів і створення в цих країнах своєї платформи для революційно-визвольної боротьби за відновлення незалежності України і таким чином залучення всієї української діаспори, зокрема інтелігенції, яка виїхала за кордон у 1917-23 рр. для підтримки боротьби ОУН за незалежність держави.

Законодавство США і Канади не дозволяли розвивати діяльність ОУН в тому руслі, в якому її бачив Є. Коновалець та провідні члени ОУН. Таким чином, керівництво організації прийшло до висновку, що неможливо і недоцільним буде розбудовувати на території Північної Америки ОУН як масову політично-військову організацію, що веде підпільно-революційну боротьбу на рідних землях. Тому було вирішено, що на чужині повинні бути організовані тільки невеликі клітини ОУН як зв'язкові центри між проводом

ОУН та українською діаспорою в даній країні. Для організаційного охоплення широких мас потрібно було створити цілком окремі націоналістичні організації, самостійні й пристосовані до правових вимог дотичної країни та пов'язані з ОУН тільки ідейно-політичними вузлами, тобто вони мали стати своєрідними філіями ОУН у США та Канаді.

У зв'язку з прийняттям такої постанови, за вказівкою Є. Коновальця, як голови Проводу Українських Націоналістів було створено такі українські ідеологічно-політичні організації зі суспільно-громадським характером діяльності: Організація Державного Відродження України – ОДВУ в США та Українське Національне Об'єднання – УНО в Канаді. Це мали бути ті українські націоналістичні організації масового характеру, які замість планованих на цих теренах частин ОУН спрямовували акцію постійного залучення української діаспори на території США і Канади до визвольної боротьби українського народу під керівництвом ОУН як єдиної організації, яка виступає за безпечну незалежність Української держави.

ОДВУ та УНО виконували покладені на них функції аж до Другої світової війни. Згодом впливи в цих організаціях перехопила організація полковника А. Мельника (ОУН (м)) [5].

Таку ж працю в ділянці політичної інформації вело Бюро ОУН в Лондоні, яке очолив Є. Ляхович. Крім англомовних видань ОУН, друкованих у Женеві, воно висилало також власні спеціальні статті про українську справу й про ОУН, які були б опубліковані в англійській пресі [6].

Все ж треба відмітити, що, незважаючи на труднощі, праця ОУН з формування зовнішніх зв'язків з демократичними державами Європи та Америки велась дуже інтенсивно та всебічно.

Формальним референтом зовнішньої політики ОУН був Дмитро Андрієвський, але фактично всією діяльністю ОУН за кордоном керував особисто Євген Коновалець і саме за його вказівками приймалися ті, чи інші рішення [2].

На окреме відзначення заслуговує факт, що в зовнішньополітичній діяльності на міжнародному форумі Є. Коновалець щиро й послідовно намагався співпрацювати з діячами всіх інших українських політичних середовищ. У галузі політичної інформації він увесь час співпрацював з українсько-американським політичним діячем Я. Макогоном, а також з членами інших західноукраїнських організацій, зокрема УНДО.

Таким чином, можна стверджувати, що демократичні держави могли стати лише допоміжним чинником у відновленні незалежної Української держави. Через ігнорування українського питання після закінчення 1-ої світової війни ОУН робила основну ставку на право-радикальні режими Гітлера, Муссоліні, Франко, які прагнули ревізії Версальсько-вашингтонської системи договорів, для яких ідеологія націоналізму була ближчою, аніж північно-американський ліберальний демократизм або радянський інтернаціоналізм.

Література

1. Горелов М. Націократичні концепції // Українська державність у ХХ столітті: (Історико-політологічний аналіз). К., 1996 360с.
2. Дмитрук К Безбатченки, - Львів 1974 с. 210
3. Донцов Д. Націоналізм // Донцов Д. Твори. Т. 1. Львів, 2001. 348с.
4. Кардаш Д. Український націоналізм. Пага 1940р.. 260с.
5. Квітковський Д.Боротьба за Українську ідею, Київ 1994 601с.
6. Мірчук «Нарис історії ОУН» том1, Мюнхен-Лондон-Нью-Йорк 1968р. 505с.
7. Посівнич М. Воєнно-політична діяльність ОУН у 1929-1939 роках, Львів 2010 210с.
8. Стахів В. Про українську зовнішню політику, ОУН та політичні вбивства кремля, Гадяч 2005. С. 22

Summary

Paranyak P.R., Kostenko V.G.

This article analysis question of employee Organization ukrainian nationalists with democracy countries in Europe and America. This question is very actual today because OUN was illegal organization, and their main task was regeneration independence Ukrainian state and returning ethnic regions. Development this question will help to solve immemorial conflict between Poland and Ukraine.

Key words: *Versailles-Washingtonian system of agreements, Advice of Амбасадоріе of the Entente, pacification.*